

Te grootschalig geplagde venoever
Pas op met begrazing!
Handmatig aangelegde eiafzetplaats
voor de zandhagedis

Maatregelen

Manier van werken

De manier waarop beheermaatregelen worden uitgevoerd is belangrijk voor het resultaat. Algemeen gelden hiervoor de volgende richtlijnen:

- werk altijd kleinschalig, voer geen 'inhaal-slagen' uit om achterstanden ineens weg te werken
- werk altijd gefaseerd, zowel in de ruimte als in de tijd
- houd rekening met de grootte van het terrein en pas de schaal van maatregelen daarop aan
- wees extra voorzichtig met kleine geïsoleerde terreinen (kleine populaties)
- niet te netjes afwerken, zorg voor 'rommelhoekjes'

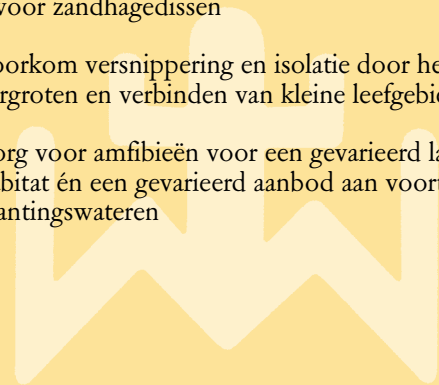
Beheermaatregelen

Optimaal beheer voor amfibieën en reptielen gaat uit van het handhaven en herstellen van een kleinschalig mozaïek met veel geleidelijke overgangen. Dit kan bereikt worden door:

- het vertragen van successie, oftewel het dichtgroeien van open terreinen te voorkomen. Wees wel terughoudend met maaien en begrazen
- het vergroten van de structuurvariatie van het leefgebied door bijvoorbeeld opslag ten dele te handhaven en dood hout te laten liggen
- kleinschalige dynamiek, zoals verstuing en lokaal betreding van open zandplekjes of poelen, door vee of recreanten, te bevorderen
- maatwerk te leveren in de vorm van broeihopen voor ringslangen en eiafzetplekken voor zandhagedissen

Voorkom versnippering en isolatie door het vergroten en verbinden van kleine leefgebieden.

Zorg voor amfibieën voor een gevarieerd landhabitat én een gevarieerd aanbod aan voortplantingswateren

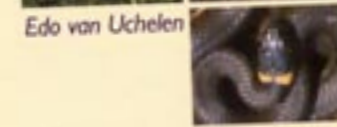
Een natuurlijke, geleidelijke bosrand kan op veel plaatsen worden gemaakt en is zeer gunstig voor de fauna

Meer informatie vindt u in het boek 'Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen' ISBN 10 90 5011 233 1 (KNNV Uitgeverij, Utrecht) of bij RAVON (www.RAVON.nl)

Tekst: Edo van Uchelen en Jeroen van Delft (RAVON)
Foto's: Edo van Uchelen, Arnold van Rijsewijk (structuurrijke heide) & Rob van Westbroek (eiafzetplaats zandhagedis)
Vormgeving: Walter Lentjes

Deze brochure is onderdeel van het project 'Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen'. Het project wordt uitgevoerd door stichting RAVON in samenwerking met vanUchelen ecologisch advies met subsidie vanuit de Regeling Draagvlak Natuur van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen

Edo van Uchelen

NATUURBEHEER voor amfibieën en reptielen

salamanders
padden
kikkers
hagedissen
slangen

RAVON

REPTIELEN AMFIBIEËN VISSSEN ONDERZOEK NEDERLAND

Indicatoren voor kwaliteit

De aanwezigheid van bepaalde soorten amfibieën en reptielen in een natuurterrein is een indicatie voor de kwaliteit van dat terrein. Gebieden met bijzondere soorten hebben doorgaans hoge natuurwaarden. In dergelijke gebieden leven vaak ook bijzondere vlinders, libellen, zoogdieren en vogels, die meeprofiten van de beheermaatregelen die genomen worden voor de herpetofauna.

Geschikte plekken

Niet elk terrein is geschikt voor amfibieën en reptielen. Binnen een leefgebied komen de meeste soorten bovendien vaak maar op bepaalde plaatsen voor. Voor beheerders is het dan ook belangrijk om de geschikte habitats te herkennen. Hoe ziet een structuurrijke vegetatie eruit? Wat is een 'kleinschalig mozaïek'? Waarom zijn ruige pitrus- en pijpenstrovegetaties gunstig voor amfibieën en reptielen? Waarom wordt de ene poel wel door amfibieën bevolkt en de andere niet?

Maatregelen

In gebieden met bijzondere soorten dient op een specifieke manier te worden begraasd, gemaaid of geplagd en kunnen aangepaste typen poelen worden aangelegd. Behalve aanpassingen in het beheer is het ook vaak nodig om maatregelen te nemen om bestaande leefgebieden met elkaar te verbinden.

Soorten in de knel

Amfibieën

Amfibieën worden bedreigd door het ongeschikt raken of verdwijnen van voortplantingswateren, aantasting van de landhabitat, versnippering van leefgebieden, gebrek aan (kleinschalige) dynamiek en verkeerd uitgevoerd beheer. Met name de volgende meer bijzondere soorten hebben baat bij specifieke beheermaatregelen: kamsalamander, vroedmeesterpad, geelbuikvuurpad, knoflookpad, rugstreeppad en boomkikker. Veel andere soorten profiteren doorgaans van de maatregelen die voor deze soorten worden genomen.

Reptielen

Reptielen worden bedreigd door verbossing van open leefgebieden (successie), versnippering van leefgebieden, aantasting van structuurrijk habitat, gebrek aan (kleinschalige) dynamiek en te grootschalig uitgevoerd beheer. Alle reptielen hebben baat bij specifieke beheermaatregelen.

Kamsalamander
Knoflookpad
Ringslang
Vergraste duinen

Hazelworm

Leefgebieden

Amfibieën

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van geschikte voortplantingswateren en komen dus altijd in gebieden voor waar poelen, vennen, sloten of andere wateren aanwezig zijn.

Deze wateren zijn bij voorkeur ondiep, zonnig gelegen en er komt geen vis in voor. Buiten de voortplantingsperiode leven de dieren op het land. Kleinschalige landschappen met bijvoorbeeld bosjes, heggen, houtwallen en ruigtes in de nabijheid van geschikte voortplantingswateren vormen een geschikt landhabitat voor de meeste soorten.

Reptielen

Reptielen zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van zonnige terreinen met voldoende structuurvariatie in de vorm van randen en geleidelijke overgangen van open naar gesloten vegetaties. Optimaal zijn geaccidenteerde, halfopen terreinen met verspreide opslag van struiken.

Ook een gevarieerd microreliëf in de bodem is voor veel soorten van belang. De beste habitats zijn (de randen van) onbegraasde heideterreinen, duinen met verspreide opslag van struiken en gevarieerde landgoederen met een mozaïek van houtwallen, graslanden, heideterreinen en poelen.

Heideherstel door kappen
Nieuwe poel, net na aanleg
Enkele jaren oude poel

